

การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของคนไทยพุทธ – ไทยมุสลิม ในจังหวัดพัทลุง

Cultural Compatibility between Thai – Buddhist and Thai – Muslim in Province of Pattalung

มานะ ขุนวีช่วย*

Mana Khunweechuay

นฤมล สุขพันธ์**

Narumol Sukphan

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเรื่องการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของคนไทยพุทธ – ไทยมุสลิม ในจังหวัดพัทลุง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากิจกรรมทางสังคมที่คนในชุมชนตะโหมด จังหวัดพัทลุง ดำเนินการร่วมกันและเพื่อศึกษาเงื่อนไขที่ทำให้คนในชุมชนตะโหมด ซึ่งมีสัดส่วนของชาวบ้านที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามใกล้เคียงกัน สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างผสมกลมกลืน

มีวิธีการศึกษาโดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เอกสารที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน ทั้งที่เป็นบทความทางวิชาการ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ รวมถึงเอกสารที่อยู่ในชุมชน เช่น เอกสารขององค์การบริหารส่วนตำบล เอกสารส่วนบุคคล เช่น หนังสืองานศพ ส่วนการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่ง คือการศึกษากาชาดนาม โดยการสังเกต สัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

ผลการศึกษาพบว่าในชุมชนตะโหมดมีกิจกรรมทางสังคมร่วมกันคือ กิจกรรมวันว่าง ซึ่งมีความโดดเด่นและประเพณีสำคัญของวันว่าง คือ ประเพณีสองศาสนา (วันว่างบนเนินควนไต่ละหมาด) ถือเป็นกิจกรรมที่เป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างคนทั้งสองศาสนาในตะโหมด นอกจากนี้พบว่ามี การไปร่วมงานบวช งานแต่ง งานตาย ของคนในชุมชน รวมถึงกิจกรรมความร่วมมือในลักษณะที่เป็นส่วนรวมที่ปรากฏในรูปขององค์กรชุมชน เช่น องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพการธรรมชาติ

ส่วนเงื่อนไขที่ส่งผลให้เกิดการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมระหว่างคนไทยพุทธและมุสลิมคือ พื้นฐานทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะในประเด็นที่ดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และคาบสมุทรมลายูในฐานะเป็นดินแดนแห่งการผานประโชชน์ รวมถึงความเชื่อเรื่องบรรพบุรุษ โดยเฉพาะความเชื่อที่ปรากฏเรื่องทวด ความสมบูรณ์และหลากหลายของทรัพยากร ทำให้ชุมชนเรียนรู้เรื่องการพึ่งพาตนเอง และพึ่งพากันและกัน การอยู่ห่างจากกระแสการพัฒนาแนวใหม่ โดยกระแสการพัฒนาแนวใหม่ที่เข้าสู่ชุมชนช้ากว่าพื้นที่อื่น ๆ เพราะเป็นดินแดนชายขอบ การเป็นดินแดนรอยต่อของวัฒนธรรมพุทธและอิสลาม เงื่อนไขทั้งหมดนี้ส่งผลต่อการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของคนในนับถือศาสนาต่างกัน ในชุมชนตะโหมด จังหวัดพัทลุง

คำหลัก : การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม, ชุมชนตะโหมด จังหวัดพัทลุง

* อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช โทรศัพท์ 089 – 6512519 E – mail : lamakung@hotmail.com

** อาจารย์ประจำ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช E-mail : najeeab2003@yahoo.com

Abstract

The objective of this research is to study the factors and the social activities that make the Thai – Buddhist and the Thai – Muslim in the Ta-mote Community become compatible. The proportion of the Buddhists and the Muslims in the area is nearly the same and they get on well and live happily together.

The research is carried out by studying the related documents of the people's local wisdom in the form of academic paper, research, and thesis, including the documents found in the area such as the ones from the local administration offices, and individual data such as printed obituaries or funeral books. The data are also collected through field surveys, observation, and interviews.

The outcome of the study shows that the people in Ta-mote Community have been participating in their highlighted social activities, one of which is the religious free day tradition called “Wan Wang Bon Neon Kuan Toh La Mard”, which is considered as a link between the two religions. Although they have different beliefs, they joined together in the community activities such as the monk hood ordination, the wedding ceremonies, and the funerals as well as other public activities, one of which is Ta-mote Temple Council, which focuses on natural resource conservation.

The factors bringing about the cultural compatibility between the Thai-Buddhists and the Thai-Muslims are based on the historical background of the people living in the areas. It is believed that the people living in the Southeast Asia or the Malaya Peninsula have the same great grandparents. The fertility and diversity of the natural resources have also caused these people to be self-reliant and mutual interdependent. Due to being distant from the wave of the modern development or due to the slower access to the community than other communities as it is situated on the linking boundary of two cultures, Buddhism and Islamic. Thus Ta-mote community has become the place where the people from different religions and beliefs have been harmoniously mixed together.

Keywords: Cultural Compatibility, Ta-mote Community Province of Pattalung

บทนำ

แนวคิดที่ว่าด้วย “สังคมไทยเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม การอยู่ร่วมกันให้ได้อย่างสันติสุขจะต้องทำความเข้าใจถึงความหลากหลายและแตกต่าง ต้องยอมรับความหลากหลายและแตกต่างนั้น” ได้รับการยอมรับมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อเกิดปัญหาในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้ ซึ่งยังไม่มีทีท่าว่าปัญหาจะคลี่คลายลงได้ในระยะเวลาอันใกล้นี้ ปมปัญหาอย่างหนึ่งที่นับว่ามีความสำคัญอย่างมาก คือ ความไม่ไว้วางใจกันและกันของคนในพื้นที่สามจังหวัด โดยเฉพาะระหว่างเจ้าหน้าที่ของบ้านเมืองกับประชาชนชาวมลายูมุสลิม ความไม่ไว้วางใจที่เกิดขึ้นได้ขยายวงกว้างออกไปทุกขณะ ช่องว่างของสองฝ่ายมีมากขึ้นตลอดเวลา ทั้งนี้เพราะฝ่ายที่อยู่ตรงข้ามกับอำนาจรัฐได้ใช้ความแตกต่างทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการแย่งชิงผู้คนในพื้นที่

ความแตกต่างทางวัฒนธรรมดังกล่าวประกอบด้วยความแตกต่างทางภาษา (ไทย – มลายู ท้องถิ่น) ความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ความแตกต่างทางศาสนา รวมถึงความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ ตลอดจนการสร้างวาทกรรมบางอย่างขึ้นมาเพื่อเป็นประโยชน์กับฝ่ายของตนเอง เช่น การที่คนไทยพุทธเรียกคนมุสลิมว่า “แขก” หรือการที่คนมุสลิมในสามจังหวัดเรียกคนไทยพุทธและข้าราชการไทยว่า “ซีแย” โดยต่างฝ่ายต่างไม่ยอมรับถึงความแตกต่างของกันและกัน การคงอยู่ภายใต้ความแตกต่างเช่นนี้จึงไม่มีวันที่จะดึงความไว้วางใจให้กลับคืนมาได้ และยังส่งผลถึงความหวาดระแวงซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น

นอกจากความแตกต่างในพื้นที่สามจังหวัดจะนำไปสู่ปัญหาแล้ว เวลานี้สังคมไทยยังคงอยู่ภายใต้ความแตกแยกทางความคิดทางการเมือง และนำไปสู่การปะทะกันด้วยความรุนแรงที่เกิดขึ้นในช่วงต้นเดือนตุลาคม 2551 ถึงพฤษภาคม 2553 ที่ผ่านมา ส่งผลให้แนวคิดเรื่องนี้ได้รับการหยิบยกขึ้นมาวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น และเกิดข้อสรุปว่า นัยของปัญหาในพื้นที่สามจังหวัดและปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองจะคลี่คลายลงไปได้ ต้องเริ่มต้นที่การยอมรับความแตกต่างทั้งทางวัฒนธรรมและความคิดทางการเมืองของคนไทยทุกกลุ่ม และต้องยอมรับความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมของสังคมไทย คือ เป็นสังคมที่ประกอบขึ้นด้วยท้องถิ่น กลุ่มคนอันหลากหลาย แต่ละท้องถิ่นและกลุ่มคนอันหลากหลายนี้มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมและความคิด

อย่างไรก็ตามการที่แนวคิดสังคมพหุวัฒนธรรมที่กล่าวถึงในข้างต้นได้ขยายวงกว้างออกไป ในความจริงมิใช่เรื่องง่ายนักที่จะทำให้คนไทยจำนวนมากยอมรับความแตกต่างนี้ได้ แต่ผู้วิจัยพบว่าในชุมชนเล็ก ๆ ชุมชนหนึ่งเฉพาะที่ผู้วิจัยมีโอกาสเข้าไปสัมผัสด้วยนั้นสามารถดำเนินชีวิตให้เป็นไปได้อย่างปกติสุขท่ามกลางความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้คนในชุมชน

ชุมชนเล็ก ๆ ชุมชนนั้น คือ ชุมชนตะโหมด อำเภอดะโหมด จังหวัดพัทลุง เป็นชุมชนริมเชิงเขาบรรทัด (เทือกเขานครศรีธรรมราช) ความแตกต่างของคนในชุมชนแห่งนี้คือการนับถือศาสนาของชาวบ้านคือนับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ชาวบ้านในตะโหมดดำรงชีวิต

โดยอาศัยความสมบูรณ์ของทรัพยากรในพื้นที่ได้อย่างลงตัว ภายใต้ความแตกต่างของผู้คนเรื่องการนับถือศาสนา และชาวบ้านสามารถสร้างอัตลักษณ์บางอย่างเพื่อสร้างพื้นที่ของตัวเองออกสู่สาธารณะ เช่น การจัดงานพื้นบ้าน จัดงานประเพณี 2 ศาสนา การสร้างป่าชุมชนเขาหัวช้าง รวมทั้งการจัดตั้งองค์กรชุมชนที่มีความเข้มแข็ง (สภาลานวัดตะโหมค) ขึ้น ที่สำคัญคือคนในตะโหมคสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นสุขและยังมีความร่วมมือกันระหว่างคนที่นับถือศาสนาที่แตกต่างกัน

ชุมชนตะโหมคที่กล่าวมาข้างต้นนับเป็นตัวอย่างที่ดีของการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง น่าจะเป็นต้นแบบหรือตัวอย่างที่สำคัญของคนในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพของชุมชนร่วมกัน และด้วยวิธีคิดตามที่ผู้วิจัยกล่าวมาทำให้เกิดคำถามขึ้นว่า “แล้วมีเงื่อนไขอะไรบ้างที่ทำให้ชาวบ้านในชุมชนตะโหมคสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นสุขภายใต้บริบทของความแตกต่างทางศาสนา จนกระทั่งทำให้ชาวบ้านในชุมชนนี้สามารถร่วมกันทำกิจกรรมบางอย่างขึ้น ยังคงมีระบบความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น และสามารถสร้างองค์กรชุมชนให้เกิดขึ้นและเป็นที่ยอมรับจากสังคมภายนอกได้”

คำถามดังกล่าวนี้นำไปสู่ความพยายามของผู้วิจัยที่จะค้นหาเงื่อนไขที่ทำให้ชุมชนเล็ก ๆ แห่งนี้สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืนบนฐานความแตกต่างทางศาสนา โดยอาจสามารถวิเคราะห์เชื่อมโยงไปถึงความแตกแยกทางความคิดของคนในสังคม รวมถึงปัญหาความไม่ไว้วางใจกันของคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้

วิธีการศึกษาทางประวัติศาสตร์ที่จะให้ความสำคัญกับหลักฐานและการวิพากษ์หลักฐาน

ในท้ายที่สุดงานวิจัยนี้จะสามารถเห็นตัวแบบของการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่อย่างลงตัว โดยจะนำไปสู่จุดหมายปลายทางที่ผู้วิจัยตั้งหวังไว้ว่าสังคมไทยจะต้องร่วมกันคิดหาคำตอบในสองประเด็น คือ เราจะยอมรับความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมในสังคมไทยหรือไม่ และหากเรายอมรับ เราจะก้าวเดินไปภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมนี้ได้อย่างไร หรืออีกนัยหนึ่งสามารถตั้งเป็นคำถามได้ว่า เราจะใช้ตัวแบบจากชุมชนตะโหมคให้เป็นประโยชน์ได้อย่างไร โดยหลักการทั้งหมดจึงเป็นที่มาของโครงการวิจัยเรื่องนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากิจกรรมทางสังคมที่คนไทยพุทธ – ไทยมุสลิม ในชุมชนตะโหมค จังหวัดพัทลุง ดำเนินการร่วมกัน
2. เพื่อศึกษาเงื่อนไขที่ทำให้คนในชุมชนตะโหมค จังหวัดพัทลุง ซึ่งมีสัดส่วนของชาวบ้านที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามใกล้เคียงกัน สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างผสมกลมกลืน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย

1.1 กลุ่มแกนนำชุมชน ได้แก่ กลุ่มแกนนำที่เป็นทางการ ประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล และกลุ่มแกนนำที่ไม่เป็นทางการ ประกอบด้วยผู้อาวุโสในชุมชน ผู้นำทางศาสนา

1.2 ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ตะโหมด

2. การเก็บข้อมูลภาคสนาม

2.1 การสังเกต

2.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก

2.3 การสนทนากลุ่ม

3. การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

นำเสนอโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์
โดยการบอกเล่าในเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1 สภาพทั่วไปของชุมชนตะโหมด ตำบล

ตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง

สภาพทั่วไปของชุมชนตะโหมด เป็นการศึกษาในประเด็นสภาพภูมิศาสตร์ พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของชุมชน สภาพทางการเมือง สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม สภาพทางเศรษฐกิจ และสภาพทรัพยากรธรรมชาติ ได้ข้อสรุปว่า สภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การเมือง สังคมวัฒนธรรมของคนในตะโหมดเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อสภาพการณ์ด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการสร้างความกลมกลืนทางวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นในชุมชน กล่าวคือที่ตั้งของชุมชนตั้งอยู่บริเวณเทือกเขานครศรีธรรมราช (บรรทัด) โดยผ่านเทือกเขานี้ลงมาถึงที่ราบขนาดใหญ่ของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา และถัดออกไปมีทะเลขนานทั้งสองด้าน ลักษณะเช่นนี้ทำให้ในพื้นที่ชุมชนตะโหมดและชุมชนในบริเวณใกล้เคียงมีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ และมีความหลากหลายของทรัพยากร ทั้งทรัพยากรในพื้นที่ได้แก่ ที่ราบริมเชิงเขา ทรัพยากรในป่าดิบชื้น และ

ทรัพยากรที่อยู่ถัดออกไปจากชุมชนทั้งกับป่าดิบชื้น ป่าพรุ และป่าชายเลน ความสมบูรณ์และหลากหลายเหล่านี้ยังก่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนตะโหมดกับภายนอกเพื่อการพึ่งพากัน

2. กิจกรรมทางสังคมระหว่างไทยพุทธ – ไทยมุสลิมของชุมชนตะโหมด

กิจกรรมที่โดดเด่นที่สุดซึ่งคนในชุมชนตะโหมดปฏิบัติร่วมกันได้คือ กิจกรรมวันว่าง ซึ่งตรงกับวันสงกรานต์ในภูมิภาคอื่น ๆ แต่มีธรรมเนียมปฏิบัติที่แตกต่างกันออกไป เช่น ก่อนถึงวันว่างผู้คนในตะโหมดต้องทำความสะอาดบ้านเรือนของตนเป็นพิเศษ ในช่วงวันว่างทุกคนจะหยุดทำมาหากิน รักษาสีด ปล่อยนกปล่อยปลา รวมถึงการเล่นน้ำในวันว่าง ซึ่งธรรมเนียมปฏิบัติเหล่านี้กิจกรรมบางอย่างในพื้นที่อื่น ๆ ถูกเบียดบังให้เปลี่ยนแปลงและบางอย่างถูกละเลยไป แต่สำหรับคนในชุมชนตะโหมดนั้นยังคงยึดมั่นในธรรมเนียมปฏิบัติแบบเดิมอย่างเคร่งครัด ในวันว่างนี้มีการจัดวันว่างบนเนินควนไต่ละหมาด หรือการจัดงานประเพณีสองศาสนา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นทุกปีในวันที่ 15 เมษายน ประเพณีนี้ส่งผลต่อการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก

ประเพณีสองศาสนาเกิดขึ้นจากระบบเครือญาติของคนในตะโหมดโดยเมื่อพิจารณาจากการนับถือศาสนาสามารถแบ่งได้เป็นสองกลุ่ม แต่รากฐานแล้วทั้งสองกลุ่มเป็นเครือญาติกัน มีความเชื่อเรื่องประวัติศาสตร์ของชุมชนร่วมกัน ในกรณีนี้พิจารณาได้จากการที่โรงเรียนสามารถสร้างหลักสูตรท้องถิ่นได้ทำให้สามารถสร้างองค์ความรู้ที่เป็นรูปธรรมให้เกิดขึ้นได้ในชุมชนตะโหมด โดยใช้รากฐานความ

เป็นมาของชุมชนในการอธิบายถึงที่มาของทั้งสองศาสนา ชุมชนตะโหนดมีพื้นฐานความสัมพันธ์แบบเครือญาติสืบเนื่องมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งชุมชน มีความสัมพันธ์กันอย่างพี่น้องระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม นำไปสู่การร่วมมือช่วยเหลือกัน ในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน นอกจากนี้การจัดงานประเพณีสองศาสนาได้สะท้อนให้เห็นถึงความร่วมมือของสมาชิกในชุมชน เพราะการจัดงานดังกล่าวนี้ต้องอาศัยคนในตะโหนดทั้งหมดโดยไม่แยกว่านับถือศาสนาใด

กิจกรรมอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการสร้างความกลมกลืนให้เกิดขึ้นได้ที่สำคัญคือ การไปร่วมงานบวช งานแต่ง งานตายของคนในชุมชน และความร่วมมือในแ่งมูมที่เป็นส่วนรวมที่ปรากฏในรูปขององค์กรชุมชน เช่น องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลทรัพยากรธรรมชาติที่มีมากมายในชุมชนตะโหนด ดังนั้นกิจกรรมนี้จึงเป็นปรากฏการณ์ที่แสดงให้เห็นถึงการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของคนไทยพุทธ – ไทยมุสลิม ในจังหวัดพัทลุง โดยมีชุมชนตะโหนดเป็นตัวแทนแสดงให้เห็นการผสมกลมกลืนเช่นเดียวกัน

3. เจอนไขที่ทำให้เกิดการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม

สามารถสรุปได้ว่าเจอนไขที่ทำให้เกิดการกลมกลืนทางวัฒนธรรมมีดังนี้

พื้นฐานทางประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ของตะโหนดมีความเกี่ยวข้องในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และคาบสมุทรมาลายูในฐานะที่ดินแดนแห่งนี้เป็นดินแดนแห่งการผสมผสานประโยชน์สังเกตได้จากปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น เช่น

การผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมเดิม พุทธ ฮินดู อิสลาม ที่มีอยู่ทั่วคาบสมุทร เช่น ในช่วงเวลาที่มีการปลูกเสกวัตถุมงคลจตุคามรามเทพในพื้นที่ภาคใต้มีความร่วมมือทั้งจากพระสงฆ์ พราหมณ์ เป็นผู้ร่วมประกอบพิธีกรรม เป็นต้น

นอกจากนี้การที่คาบสมุทรมาลายูกลายเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ที่เป็นศูนย์กลางการค้าทางทะเลมาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 8 เป็นอย่างน้อย และมีกลุ่มคนจำนวนมากเดินทางเข้ามาในพื้นที่แห่งนี้ ทั้งพ่อค้า ฮินดู พุทธ อิสลาม จีน และตะวันตก ทำให้คนท้องถิ่นสามารถเลือกรับสิ่งที่มีคุณค่ากับตัวเองได้ในระดับหนึ่งอยู่แล้ว การเลือกสรรวัฒนธรรมจากภายนอกนี้จึงเป็นสิ่งที่ฝังอยู่ในส่วนลึกของคนทั่วทั้งคาบสมุทรอยู่แล้ว รวมทั้งคนในชุมชนตะโหนดด้วย

เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของชุมชนนี้พบว่าคนในตะโหนดได้ใช้ความพยายามในการสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของชุมชนให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะการจัดสร้างหลักสูตรท้องถิ่นขึ้น ส่งผลให้ความรู้เรื่องประวัติศาสตร์แพร่กระจายออกสู่คนกลุ่มต่าง ๆ ในตะโหนด ทำให้คนในตะโหนดมีความรู้สึกร่วมกันในเรื่องประวัติศาสตร์และความรู้สึกร่วมกันนี้ส่งผลต่อความกลมกลืนของการดำเนินชีวิตแม้ว่าจะนับถือศาสนาต่างกันก็ตาม

ความเชื่อเรื่องบรรพบุรุษ โดยชาวตะโหนดทั้งที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามมีความเชื่อร่วมกันเรื่องบรรพบุรุษ โดยเชื่อว่าบรรพบุรุษของพวกเขาถูกฝังอยู่ในสถานที่เดียวกันคือบริเวณเนินควนโต๊ะละหมาด สถานที่แห่งนี้จึงกลายเป็นจุดรวมของคนทั้งสองศาสนาในปัจจุบัน

นอกจากนี้ชาวตะโหมดมีความเชื่อหลายอย่างผสมผสานกันอยู่ ดังที่ปรากฏตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ความเชื่อที่เป็นพื้นฐานและมีผลให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมได้มาก คือ**ความเชื่อเรื่องผี** เป็นความเชื่อที่มีอยู่ในคนที่นับถือศาสนาพุทธ ส่วนของศาสนาอิสลามนั้นมีข้อห้ามทางศาสนาแนวใหม่ที่ต้องไม่เชื่อเรื่องเหล่านี้ ความเชื่อเรื่องผีนี้มีมานานแล้ว นอกจากจะเชื่อเรื่องผีที่เป็นวิญญาณหลังความตายแล้ว ยังเชื่อในเรื่องผีว่ามีอยู่ 2 ประเภท คือ ผีดี และผีร้าย ผีดี ก็ผีที่คอยปกป้องดูแลรักษาคนในครอบครัวและชุมชนให้อยู่ดีมีสุข ผีประเภทนี้ได้แก่ ผีประจำตระกูล เรียกว่า "ครูหมอ" ผีเจ้าที่ และที่สำคัญคือ ทวด (เทวดาประจำถิ่น) เช่น ทวดหัวช้าง ส่วนผีร้ายนั้น มักหมายถึงผีที่เป็นวิญญาณเร่รอนตามที่ต่าง ๆ ตายแล้วไม่ได้ไปสุคติเกิด ซึ่งอาจทำร้ายผู้คนให้เกิดความเจ็บป่วยได้

อีกทั้งในชุมชนตะโหมดมีปรากฏความเชื่อที่เป็นข้อห้ามในการดำเนินชีวิตหลายอย่างที่มีความเกี่ยวข้องกับ**ความเชื่อเรื่องบรรพบุรุษ**ด้วย ข้อห้ามในการดำเนินชีวิตเหล่านั้นมักเป็นข้อห้ามที่ก่อให้เกิดผลดีต่อคนตะโหมด โดยเฉพาะการสอนให้คนรู้จักกาลเทศะ และสอนให้ใช้ชีวิตอยู่ด้วยความระมัดระวังตัว รวมถึงสอนให้เรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันของคนในตะโหมดได้อย่างผสมกลมกลืน

ความสมบูรณ์ของทรัพยากรความสมบูรณ์ของทรัพยากรในพื้นที่ชุมชนตะโหมดนับเป็นเงื่อนไขอย่างหนึ่งที่ส่งผลต่อการสร้างความกลมกลืนของคนทีนับถือศาสนาต่างกัน โดยความสมบูรณ์นี้เกิดขึ้นจากการที่ที่ตั้งของตะโหมดเป็นลักษณะของ

การตั้งอยู่ในภูมิศาสตร์แบบคาบสมุทร ส่งผลถึงความหลากหลายและสมบูรณ์ทางชีวภาพ

โดยลักษณะของคาบสมุทรมีลักษณะเป็นแผ่นดินยื่นออกไป ตอนกลางของคาบสมุทรเป็นที่ตั้งของเทือกเขานครศรีธรรมราชที่เริ่มต้นมาตั้งแต่เกาะพังงัน เกาะสมุย ผ่านมาทางตอนกลางของจังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง และสตูล (เทือกเขานครศรีธรรมราชในตอนกลางผ่านจังหวัดพัทลุงและตรังนั้นชาวบ้านเรียกว่าเทือกเขาบรรทัด) ทั้งสองด้านของคาบสมุทรมีมหาสมุทรขนานอยู่ ตรงตอนกลางยังเป็นที่ตั้งของทะเลสาบขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทยคือทะเลสาบสงขลา ซึ่งเป็นทะเลสาบที่มีความพิเศษคือมีระดับความเค็มของน้ำสามลักษณะ (ทะเลสามน้ำ) คือน้ำจืดทางตอนบน (ทะเลน้อย) น้ำกร่อยในบริเวณตอนกลาง (ทะเลหลวง) และน้ำเค็มทางตอนใต้ (ทะเลสาบ) ทางตอนบนของทะเลสาบสงขลาเนี่ยยังเป็นที่ตั้งของป่าพรุขนาดใหญ่คือ “พรุควนเคร็ง” จากบริเวณตอนกลางน้ำฝนที่ตกบริเวณเทือกเขาได้สร้างแม่น้ำสายสั้นขึ้นไหลออกสู่ทะเลทั้งอันดามัน อ่าวไทย และทะเลสาบสงขลา แม่น้ำสายสั้นนี้เป็นตัวนำความสมบูรณ์และเป็นตัวเชื่อมร้อยคนตามภูเข ที่ราบ ป่าพรุ และชายทะเลเข้าด้วยกัน

ลักษณะดังกล่าวนี้ส่งผลให้มีทรัพยากรที่มีความหลากหลายอย่างมากทั้งทรัพยากรที่อยู่ในทะเล ชายฝั่ง ที่ราบ ป่าพรุ และริมเชิงเขา

ความสมบูรณ์และความหลากหลายของทรัพยากรนี้ส่งผลต่อคนในคาบสมุทร เช่น ทำให้คนเกิดแนวคิดที่ไม่ต้องขยัน ไม่ต้องพึ่งพาจากภายนอกก็อยู่ได้ เพราะในพื้นที่ที่มีความหลากหลายและความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อีก

ทั้งคนในพื้นที่ที่เคยมีการช่วยเหลือแบ่งปัน โดยเฉพาะกรณีที่มีความแตกต่างเรื่องของทรัพยากร ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนผลผลิตระหว่างคนต่างกลุ่ม ซึ่งหมายถึงว่าคนในชุมชนตะโหมคเองก็ต้องมีการพึ่งพาระหว่างกลุ่มย่อย ๆ เช่น กลุ่มคนในพื้นที่เชิงเขา ต้องอาศัยข้าวจากกลุ่มคนทำนา กลุ่มคนทำนาต้องอาศัยสัตว์ป่า ผลไม้จากคนในพื้นที่เชิงเขา โดยการพึ่งพาอาศัยกันนี้ไม่เกี่ยวกับว่าคนอีกกลุ่มหนึ่งนั้นนับถือศาสนาอะไร ด้วยเหตุดังกล่าวนี้อาสาสมัครและความหลากหลายของทรัพยากรจึงส่งผลต่อการสร้างความผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของคนทั้งสองศาสนาในชุมชนตะโหมคนั่นเอง

นอกจากนี้ความสมบูรณ์และหลากหลายของทรัพยากรยังส่งผลให้ชุมชนในคาบสมุทรมลายู โดยเฉพาะชุมชนในพื้นที่เชิงเขาอย่างชุมชนตะโหมค กลายเป็นศูนย์กลางทางการค้า โดยมีท่าเรืออยู่บริเวณอำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ทางฝั่งตะวันตก และท่าเรือทางตะวันออกอยู่บริเวณอำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง โดยเฉพาะตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 8 เป็นอย่างช้า หมายความว่า เป็นแหล่งที่เต็มไปด้วยทรัพยากรที่พ่อค้าอินเดีย อาหรับ เปอร์เซีย ยุโรป ต้องการ โดยเฉพาะสินค้าประเภทของป่า ไม้หอม เครื่องเทศ พืชต่างชนิดเหล่านี้ได้เข้ามายังเมืองท่าในบริเวณคาบสมุทร ทำให้คนพื้นเมืองได้ปะทะสังสรรค์กับคนแปลกหน้า แปลกวัฒนธรรม มาตลอดระยะเวลาอันยาวนานแน่นอนว่าคนพื้นเมืองเหล่านั้นย่อมเรียนรู้ที่จะนำเอาวัฒนธรรมจากต่างถิ่นมาผสมผสานเพื่อให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมของตนเอง และคนพื้นเมืองเหล่านั้นก็คือบรรพบุรุษของคนภาคใต้ในปัจจุบันนั่นเอง

ชุมชนตั้งอยู่ในพื้นที่ซึ่งห่างออกจากกระแสการพัฒนาแนวใหม่ แม้ว่าในช่วงต้นของยุคประวัติศาสตร์ดินแดนในคาบสมุทรได้มีสถานภาพเป็นศูนย์กลางของการค้า ในฐานะที่เป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญ แต่ในช่วงตั้งแต่กลางพุทธศตวรรษที่ 25 (ในสมัยที่มีการปฏิรูปประเทศช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 ของกรุงรัตนโกสินทร์) เป็นต้นมา ชุมชนที่เคยเป็นศูนย์กลางหลายแห่งกลับอยู่ไกลจากการพัฒนาของส่วนกลาง โดยเฉพาะชุมชนริมเชิงเขา ทั้งนี้เพราะกระแสการพัฒนาแนวใหม่ให้ความสำคัญกับการสร้างถนนหนทาง ชุมชนใดที่ถนนเข้าไปไม่ถึงก็กลายเป็นชุมชนที่อยู่ไกลจากการพัฒนา ในกรณีของชุมชนตะโหมคนี้กลายเป็นพื้นที่ซึ่งเข้าถึงได้ยาก กลายเป็นดินแดนชายขอบของการพัฒนาไป

ความคิดเรื่องการดูแลตนเองของชุมชน ซึ่งเกิดจากข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์ โดยเฉพาะการที่ที่ตั้งของชุมชนยากลำบากในการเข้าถึง หรือการที่คนภายในจะติดต่อกับภายนอกในช่วงที่มีการพัฒนาแบบใหม่ ส่งผลให้คนในตะโหมคต้องเรียนรู้ที่จะดูแลกันเอง โดยการที่จะสร้างความสามัคคีขึ้นในชุมชน

สามารถกล่าวได้ว่าชุมชนตะโหมคซึ่งเป็นชุมชนที่อยู่ห่างออกจากกระแสการพัฒนาแนวใหม่ ได้ใช้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองในระดับปัจเจกและระดับส่วนรวมทางด้านต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดการร่วมมือกันระหว่างคนสองศาสนาที่อาศัยอยู่ในชุมชน การที่ชุมชนตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลจากกระแสการพัฒนาแนวใหม่นี้จึงถือเป็นเงื่อนไขสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่นำไปสู่การผสมผสานทางวัฒนธรรม

ระหว่างคนที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม
ในชุมชนตะโหนด จังหวัดพัทลุง

**การที่ชุมชนตะโหนดเป็นดินแดนรอยต่อ
ของวัฒนธรรมพุทธและอิสลาม** เมื่อศึกษา
ประวัติศาสตร์การเข้ามาของศาสนาอิสลามในบริเวณ
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่าก่อนวัฒนธรรม
อิสลามจะเข้ามา ชาวพื้นเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียง
ใต้มีวิถีชีวิตแบบวัฒนธรรมอินเดียและความเชื่อ
ดั้งเดิมปะปนกัน ในช่วงแรกราวพุทธศตวรรษที่ 18
อิสลามได้เข้ามายังบริเวณกลุ่มเกาะก่อน จากนั้นจึง
แพร่เข้าไปยังพื้นที่อื่น ๆ รวมทั้งตอนกลางของ
คาบสมุทรมลายู การเข้ามาของวัฒนธรรมอิสลามเข้า
มากระทบกับกลุ่มคนบริเวณคาบสมุทรมลายูและกลุ่ม
เกาะของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมถึงดินแดนใน
พื้นที่คาบสมุทรมลายูอย่างมาก เพราะศาสนาอิสลาม
มีหลักการที่เข้ากันได้ดีกับวิถีชีวิตของชาวพื้นเมือง
เป็นที่ยอมรับของผู้คน โดยเฉพาะการเข้ามาของ
วัฒนธรรมอิสลามที่เริ่มต้นจากพ่อค้าทางทะเลมีการ
เปลี่ยนกลุ่มจากฮินดูเป็นอิสลาม และเริ่มต้นเข้ามา
ราวพุทธศตวรรษที่ 18 ในหมู่เกาะอินโดนีเซีย และ
มะละกาวัฒนธรรมอิสลามในช่วงแรกเป็นของนิกาย
ซุนนี ซึ่งเชื่อในเรื่องลี้ลับ จึงเข้ากันได้กับความเชื่อ
ดั้งเดิม

ปัจจัยที่ทำให้การเผยแพร่ศาสนาอิสลาม
ประสบความสำเร็จ หรือกระบวนการหล่อหลอมให้
เป็นอิสลาม (Islamization) เพราะศาสนาอิสลาม
เผยแพร่ในกลุ่มผู้นำตามแหล่งชุมชน และชนชั้น
ปัญญาชน ซึ่งเป็นตัวอย่างให้คนระดับล่างทำตาม
การใช้วิธีการสร้างระบบเครือญาติกับคนชั้นสูง
นอกจากนี้เมืองในบริเวณชายฝั่งทะเลส่วนใหญ่มีชาติ

พันธุ์มลายู มีวิถีชีวิตแบบการค้า มีการเคลื่อนย้ายไป
มาค้าขายกันอยู่เสมอ และมักมีข้อตกลงกันว่าถ้าจะ
ติดต่อค้าขายกันได้ต่อเมื่อเป็นอิสลามด้วยกัน จึงเป็น
เหตุให้เกิดการสืบทอดและเปลี่ยนแปลงศาสนากัน
ง่าย

สรุปได้ว่าวัฒนธรรมอิสลามแต่เดิมยังม
ความเชื่อที่มีการผสมผสานกันระหว่างความเชื่อเดิม
ความเชื่อแบบวัฒนธรรมฮินดู พุทธ แต่เมื่อถึง
ช่วงเวลาราวต้นพุทธศตวรรษที่ 26 มุสลิมที่เป็นคน
รุ่นใหม่ได้ไปเรียนรู้แนวปฏิบัติของมุสลิมจาก
ต่างประเทศและรับเอาแนวคิดเรื่องมุสลิมบริสุทธิ์เข้า
มาด้วย แนวคิดนี้เชื่อถือหลักคำสอนของศาสดาและ
เชื่อมั่นในพระเจ้าองค์เดียว ทำให้ความเชื่อที่เคยมีมา
แต่เดิมโดยเฉพาะเรื่องวิญญาณบรรพบุรุษถูกมองเป็น
เรื่องที่ไม่ถูกต้องตามหลักการของศาสนาอิสลาม
พื้นที่ซึ่งได้รับแนวคิดนี้อย่างเข้มข้นคือพื้นที่ตอนล่าง
ของภาคใต้ปัจจุบัน ซึ่งนอกจากต้องการแสดงออกถึง
ความเป็นมุสลิมบริสุทธิ์แล้วยังนับเป็นการสร้างอัต
ลักษณ์ในพื้นที่เพื่อให้ผู้ปกครองมองเห็นดังที่เราได้
รับรู้กันอยู่

ในขณะที่ตั้งแต่จังหวัดพัทลุงไปทาง
ตอนใต้วัฒนธรรมของอิสลามมีความหนาแน่น
เพิ่มขึ้นทุกขณะ โดยกระบวนการหล่อหลอมดังที่
กล่าวมา ทางตอนบนของจังหวัดพัทลุงโดยเฉพาะใน
พื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราชกลับเป็นศูนย์กลาง
ของพุทธศาสนานิกายหินยานแบบเถรวาท เพราะการ
ตั้งอยู่ของพระบรมธาตุนครศรีธรรมราชเป็นเครื่อง
ยืนยันที่ดี ลักษณะเช่นนี้ส่วนของจังหวัดพัทลุง และ
สงขลา จึงกลายเป็นดินแดนในพื้นที่รอยต่อทาง
วัฒนธรรมระหว่างวัฒนธรรมพุทธและวัฒนธรรม

อิสลาม ซึ่งมีปรากฏการณ์ทางสังคมบางอย่างที่แสดงให้เห็นได้ในปัจจุบันนอกจากชุมชนตะโหมดแล้ว เช่น ในบริเวณคาบสมุทรสงขลา จังหวัดสงขลา มีประเพณีสำคัญอย่างหนึ่งคือ “การแต่งงานกับนางไม้” ถือเป็นประเพณีที่แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างศาสนาพุทธและอิสลามได้อีกอย่างหนึ่ง

ที่กล่าวมานี้จึงสามารถสรุปได้ว่าชุมชนตะโหมด จังหวัดพัทลุง เป็นชุมชนในเขตรอยต่อทางวัฒนธรรมพุทธและอิสลาม ส่งผลให้ผู้คนในพื้นที่ไม่ว่าจะนับถือศาสนาพุทธหรืออิสลาม มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมไปมาระหว่างกัน ส่วนของแนวคิดเรื่องมุสลิมบริสุทธิที่กระจายอยู่ในพื้นที่ทางตอนใต้ ซึ่งเป็นการสร้างอัตลักษณ์บางอย่างนั้น ไม่ได้เข้ามายังพื้นที่รอยต่อนี้มากนัก ปัจจุบันในพื้นที่รอยต่อทางวัฒนธรรมนี้จึงยังคงมีกิจกรรมทางสังคมที่คนทั้งสองศาสนายังดำเนินการร่วมกันให้เห็นอยู่ แต่ในอนาคตหากกระแสเรื่องมุสลิมบริสุทธิ สามารถขยับพื้นที่ขึ้นมาบางส่วนบนได้ กิจกรรมทางสังคมที่เคยดำเนินการร่วมกัน โดยเฉพาะประเพณีสองศาสนา นั้นอาจต้องคลายตัวลงตามกระแสที่เข้ามานี้

สามารถกล่าวได้ว่าการที่ชุมชนตะโหมด จังหวัดพัทลุง เป็นดินแดนรอยต่อของวัฒนธรรมพุทธและอิสลาม รวมถึงเป็นดินแดนที่แนวคิดเรื่องมุสลิมบริสุทธิยังไม่แพร่เข้าสู่ชุมชนเป็นเงื่อนไขสนับสนุนให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง

การสร้างกลุ่ม องค์กรในชุมชน และการสร้างเครือข่ายกับภายนอก โดยเฉพาะการเกิดขึ้นของสถานาวัดตะโหมด ซึ่งเป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็ง

ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและภายนอกพื้นที่ได้เป็นแกนกลางในการประสานให้มีการเกิดขึ้นของกิจกรรมสำคัญบางอย่างคืองานประเพณีสองศาสนาขึ้นในเทศกาลวันว่าง ถือเป็นรูปธรรมของปรากฏการณ์ที่ภายนอกสามารถรับรู้ได้โดยง่าย อีกทั้งยังนับเป็นการสร้างเอกลักษณ์ที่โดดเด่นให้เกิดขึ้นในชุมชนตะโหมด และการสร้างเครือข่ายกับสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ ทำให้เกิดการรับรู้เป็นวงกว้างเรื่องการผสมผสานทางวัฒนธรรม

ดังนั้นสถานาวัดตะโหมด ซึ่งเป็นองค์กรชุมชนหนึ่งที่มีความเข้มแข็ง จึงเป็นกุญแจสำคัญของการพัฒนาที่จะนำชุมชนไปสู่เศรษฐกิจ ศิลธรรมการเมือง และสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมไปถึงความสามารถขององค์กรชุมชนในการแสวงหาและดึงฐานวัฒนธรรมชุมชนมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันได้ โดยเฉพาะการสร้างเอกลักษณ์ในการจัดงานประเพณีสองศาสนา ซึ่งนำไปสู่การผสมผสานทางวัฒนธรรมในที่สุด

เงื่อนไขที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จึงกลายเป็นสิ่งหล่อหลอมให้วัฒนธรรมทั้งพุทธและวัฒนธรรมอิสลาม สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างผสมกลมกลืนในชุมชนตะโหมด จังหวัดพัทลุง

การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่ให้ความสำคัญกับวิธีการทางประวัติศาสตร์โดยมีความพยายามในการมองเวลาในปัจจุบันที่สอดคล้องกับอดีต ซึ่งหมายถึงความต้องการที่จะทราบพลังผลักดันบางอย่างที่อยู่เบื้องหลังการกระทำของมนุษย์ ในที่นี้

ได้แก่ ปรากฏการณ์ทางสังคมของชุมชนที่ผู้คนนับถือศาสนาต่างกันแต่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างผสมกลมกลืน การค้นหาว่าอะไรคือสิ่งที่อยู่เบื้องหลังนี้

โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์แล้วจะให้ความสำคัญกับหลักฐานและการตีความ เพราะองค์ความรู้ที่จะเกิดขึ้นใหม่ย่อมมาจากการวิเคราะห์หลักฐานอย่างเข้มข้น อีกทั้งการให้ความสำคัญกับเรื่องเวลา เพราะการอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหากเวลาต่างย่อมหมายความว่าเงื่อนไขบางอย่างย่อมต่างกันไปด้วย นอกจากนี้จะให้ความสำคัญกับการตั้งคำถามและการนำเสนอผลการศึกษาที่เน้นเรื่องการพรรณนาวิเคราะห์ แนวคิดสำคัญของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือแนวคิดการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นแบบองค์รวม

โดยรอบดังกล่าวหลังการศึกษาได้คำตอบว่าสิ่งที่อยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์ทางสังคม โดยเฉพาะการที่คนในชุมชนตะโหมดสามารถสร้างกิจกรรมบางอย่างที่เป็นเอกลักษณ์ (ในที่นี้คือการจัดงานประเพณีสองศาสนา) ขึ้นมาได้นั้นเบื้องหลังของความสามารถในการผสมผสานคือ ประวัติศาสตร์ของชุมชน ที่คนในชุมชนมีความผูกพันและเรียนรู้เกี่ยวกับที่มาของตนเองได้เป็นอย่างดี นั่นคือการสร้างความรู้ที่เป็นหลักสูตรท้องถิ่นของชุมชนตะโหมดขึ้น การเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของชุมชนทำให้คนในชุมชนสามารถเข้าใจที่มาที่ไปของตนเอง จนในที่สุดสามารถสร้างจุดยืนของตนเองได้โดยไม่ไปยึดติดกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วกับสังคมภายนอก

ชุมชนใดที่ไม่มีความสามารถสร้างการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ ความมั่นคงของชุมชนนั้นย่อมจะ

มีความคลอนแคลน เกิดปัญหา และนำไปสู่ความล่มสลายของชุมชนแบบดั้งเดิม ซึ่งเรามักพบเห็นได้ทั่วไปในชุมชนต่าง ๆ ตามที่ทราบกันอยู่ ดังนั้นการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชุมชนจึงเป็นการหาจุดร่วมให้เกิดขึ้นได้ โดยความคิดดังกล่าวจะนำไปสู่การแก้ปัญหาของชุมชนโดยเฉพาะชุมชนที่มีกระแสการพัฒนาแบบใหม่เข้าไปอย่างรุนแรงแล้วหากชาวบ้านไม่ได้ทราบถึงประวัติศาสตร์ชุมชน ผู้คนในชุมชนนั้นก็มักเกิดความแตกแยกทางความคิดว่าเราจะก้าวตามกระแสการพัฒนาแนวใหม่นั้นได้อย่างไร เมื่อชุมชนไม่ได้สร้างฐานที่มั่นคง จุดยืนของชุมชนจึงไม่ชัดเจน ปรากฏการณ์ที่เห็นในปัจจุบัน เช่น เมื่อมีโครงการพัฒนาเข้าไปในชุมชนแล้วชุมชนไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าชุมชนของเราก็คิดเห็นเกี่ยวกับโครงการพัฒนานั้นอย่างไร ในที่สุดจึงก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้น

กล่าวเฉพาะชุมชนที่มีคนต่างวัฒนธรรมกัน ดังเช่นชุมชนตะโหมด ซึ่งมีคนที่นับถือทั้งศาสนาพุทธและอิสลามด้วยแล้ว การทำความเข้าใจเรื่องราวของตนเองยังมีความสำคัญมากขึ้นอย่างทวี เพราะปัญหาเล็กน้อยที่เกิดขึ้นอาจนำไปสู่ปัญหาที่ใหญ่ขึ้นได้ ดังนั้นชุมชนในลักษณะเช่นนี้จำเป็นต้องเรียนรู้เรื่องของตนเองมากขึ้นเพื่อเป็นเกราะป้องกันปัญหาเรื่องของความแตกต่าง

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ได้ค้นพบสิ่งที่มีประโยชน์ที่ควรนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างความผสมกลมกลืนให้เกิดขึ้นในสังคมได้โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำคัญคือ

1. ควรมีการสนับสนุนให้ชุมชนในพื้นที่ต่าง ๆ ของสังคมไทยได้เกิดการเรียนรู้เรื่องราวของตนเองอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของชุมชน โดยในระยะเวลาเร่งด่วน ควรสนับสนุนชุมชนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมก่อน เช่น ชุมชนที่ชาวบ้านนับถือศาสนาต่างกัน ชุมชนที่มีความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ชุมชนที่มีความขัดแย้งเรื่องการเมือง ความขัดแย้งเรื่องของการพัฒนาขนาดใหญ่ การศึกษาดังกล่าวนี้อาจเริ่มต้นด้วยการจัดตั้งกลุ่ม องค์กรชุมชนที่เข้มแข็งเพื่อเป็นผู้ขับเคลื่อนและเป็นแกนกลางในการดึงคนกลุ่มต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วม (ในที่นี้กลุ่มผู้นำควรเป็นผู้นำตามธรรมชาติ เพราะถ้าเป็นผู้นำฝ่ายการเมือง หรือผู้นำอย่างเป็นทางการนั้น มักมีความเคลื่อนไหวของอำนาจ โดยมีความเปลี่ยนแปลงผู้นำบ่อย) เมื่อมีการเรียนรู้เรื่องราวของตนเองแล้วชุมชนจะสามารถสร้างทางเลือกอันเหมาะสมสำหรับตนเองได้

2. ควรมีการผลักดันความรู้ที่เกี่ยวกับชุมชนเข้าสู่ระบบการศึกษาเพื่อเป็นการสร้างทางเลือกในการเข้าถึงข้อมูลให้กับนักเรียนได้มากยิ่งขึ้น โดยในปัจจุบันนี้มีช่องทางมากขึ้นที่จะผลักดันความรู้ของชุมชน โดยเฉพาะการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นที่สถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ ต้องมีพันธกิจอยู่แล้ว

3. หลายชุมชนในประเทศไทยที่ได้สูญเสียความเป็นตัวตนของตนเองไป เนื่องจากกระแสจากภายนอกเข้ามาเปลี่ยนวิถีคิดของชาวบ้าน ลักษณะเช่นนี้จะนำไปสู่การเข้ามาครอบครองของกระแสโลกาภิวัตน์ ที่พยายามทำให้ระบบวัฒนธรรมของคนทั่วโลกมีความเหมือนกัน ความเหมือนที่เกิดขึ้นย่อม

ทำให้ความน่าสนใจและสีสันของชุมชนหมดลงไป เพราะสีสันของชุมชนอยู่ที่ความแตกต่างและหลากหลาย ในขณะที่อีกหลายชุมชนก็ยังคงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเองไว้ได้ ดังนั้นหน่วยงานต่าง ๆ ที่กำลังเข้าสู่ชุมชนซึ่งอาจเป็นไปในลักษณะของการช่วยเหลือ ควรหันมาทบทวนว่าที่เราเข้าสู่ชุมชนนั้นเราต้องการให้ชุมชนมีการพัฒนาแบบใดโดยมีทางเลือกสองทาง คือ ให้พัฒนาเหมือนกับชุมชนอื่น หรือให้พัฒนาไปตามศักยภาพของชุมชนเขาเอง หากเลือกทางหลัง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ควรเข้าไปโดยไม่ได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้ล่วงหน้า แต่ไปเพื่อเรียนรู้และให้คนในชุมชนมีทางเลือกเป็นของตัวเอง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ 2553 อีกทั้งได้รับความอนุเคราะห์ข้อมูลอันหลากหลายจากชาวบ้านในชุมชนตะโหนด จังหวัดพัทลุง ซึ่งมีความเป็นมิตรไมตรีกับผู้วิจัยมาโดยตลอด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2543) คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ไทย : จะเรียนจะสอนกันอย่างไร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

คำนวณ นวลสนอง. (2543) ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ: ศึกษากรณีการจับฝั้งของชาวบ้าน ตำบลตะโหนด อำเภอดงโหนด จังหวัดพัทลุง. วารสารมหาวิทยาลัยทักษิณ, 3(2).

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และพูนศักดิ์ ธานีกรประดิษฐ์. (2540) เศรษฐกิจหมู่บ้านภาคใต้ในอดีต. กรุงเทพมหานคร: สร้างสรรค์.

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2545) วาทกรรมการพัฒนา : อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกสิทธิ์และความเป็นอื่น. กรุงเทพฯ : วิทยา.

นฤมล สุขพันธ์. (2549) วัฒนธรรมชุมชนกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ : กรณีศึกษานาการน้ำของชุมชนตะโหนด อำเภอดงโหนด จังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ขงยุทธ ชูแว่น. (2549) รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการประมวลวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้เพื่อเขียนตำรา เรื่อง การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ขงยุทธ ชูแว่น และประมวล มณีโรจน์. (ม.ป.ป.). บทสังเคราะห์เศรษฐกิจหมู่บ้านบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา ในมิติประวัติศาสตร์. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง ทะเลสาบในกระแสความเปลี่ยนแปลง : ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และกระบวนการพัฒนา ณ สถาบัน

ทักษิณคดีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 19 – 21 มิถุนายน 2546.

บุคติ มุกดาวิจิตร. (2538, กันยายน – ธันวาคม) การเขียนวัฒนธรรมชุมชน : บทวิพากษ์กระแสด้านโลกาภิวัตน์/ภวัตน์. วารสารธรรมศาสตร์. 3, 40.

ศรีศักร วัลลิโภดม. (2537) ชีวิตวัฒนธรรมกับความเชื่อในสังคมไทย. ใน มองอนาคต : บทวิเคราะห์เพื่อปรับเปลี่ยนทิศทางการสังคมไทย ชุมทางความคิด ชุดมองอนาคต. (หน้า 1-48.) เอกวิทย์ ณ ถลาง (บก.). กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนพับลิชชิงจำกัด (มหาชน).

สถาลานวัดตะโหนด. (2543) ตะโหนดศึกษา : หลักสูตรท้องถิ่นชุมชนตะโหนด. พัทลุง : สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคใต้.

อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2542) วัฒนธรรมกับการพัฒนา : มิติของพลังที่สร้างสรรค์ เอกสารประกอบการสัมมนาคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2544) ภูมิปัญญาทักษิณ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : อมรินทร์.